УДК 336.142.2

В. В. Пустоваров,
здобувач, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

БЮДЖЕТНІ РЕСУРСИ В СТРУКТУРІ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

V. V. Pustovarov,
Candidate "Institute of economy and forecasting, Ukrainian National Academy of Science"

BUDGETARY RESOURCES IN THE STRUCTURE OF CAPITAL INVESTMENTS IN UKRAINE

У статті досліджено тенденції спрямування бюджетних ресурсів на фінансування капітальних інвестицій в економіці України. Проаналізовано стан валового нагромадження основного капіталу і матеріальних оборотних коштів в Україні в 2007-2014 рр. та залежну від цих процесів динаміку капітальних інвестицій за видами активів і видами економічної діяльності суб'єктів господарювання. Показані зміни економічної класифікації видатків бюджету, що засвідчили зниження частки капітальних видатків в загальній структурі з 14% у 2006 році до 3,9% у 2014 році. Доведена наявність диспропорцій у бюджетному регулюванні поточних і капітальних видатків бюджету, що не дозволяє посилити вплив держави на розвиток індустріальних галузей, не відповідає пріоритетним напрямам інноваційної діяльності в Україні та потребує кардинальної зміни структури видатків бюджету на користь інноваційної та капітальної складової.

In the article investigate the trends in allocation of budget resources for capital investments in Ukraine's economy. Also in the article analyzed state gross fixed capital formation and material working funds in Ukraine in 2007-2014 and dependent on the dynamics of these processes capital investment by assets and economic activities entities. Over and above in the article show following changes in the economic classification of expenditures budget that showed declining share of capital expenditures in total structure with 14% in 2006 to 3.9% in 2014. Proven availability imbalances in the budget management of current and capital expenditures budget that does not allow the state to increase the impact of industrial development industries, does not meet the priority directions of innovation activity in Ukraine and requires a fundamental change in the structure of expenditures favor innovation and capital component.

Ключові слова: *капітальні інвестиції, інноваційна діяльність, основний капітал, капітальні та поточні видатки бюджету, джерела фінансування.*

Keywords: *capital investment, innovation, the main capital, capital and recurrent expenditures, financing sources.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Впровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України передбачає здійснення структурних реформ, в першу чергу, в тих галузях економіки, від яких залежить стрімкий ріст виробництва продукції з високою часткою доданої вартості, яка є конкурентоспроможною на зовнішньому та внутрішньому ринках. Ключову роль в цьому відіграють фінансові механізми забезпечення необхідними ресурсами структурних зрушень в державі, що дозволили б спрямувати достатні фінансові ресурси на розвиток індустріальних галузей економіки. До основних джерел фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання належать власні кошти підприємств і організацій, кредити банків, ресурси державного і місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів і населення. Найбільшу частку (до 70%) займають власні ресурси українських підприємств, однак, це не впливає на збільшення обсягів випуску інноваційної

продукції, яка в структурі реалізованої продукції підприємств становить лише 3-5%. Тому доцільно посилити роль державних ресурсів у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку суб'єктів національної економіки шляхом збільшення обсягу капітальних інвестицій в структурі видатків бюджету.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальні питання формування та реалізації бюджетної політики широко досліджуються в наукових працях зарубіжних і вітчизняних учених. Проблематика бюджетного регулювання розвитку економіки висвітлена в працях Дж. М. Кейнса, Д. Хікса, У. Мітчела, О. Конта, Е. Дюркгейма, А. Пігу, А. Лаффера, П. Самуельсона, Дж. Стігліца та інших відомих вчених. Податкові, бюджетні та фінансово-кредитні механізми забезпечення інноваційного розвитку економіки детально досліджують такі українські вчені, як Я. Белінська, В. Геєць, В. Зимовець, Т. Єфіменко, Ю. Іванов, В. Корнєєв, О. Короткевич, М. Крупка, І. Луніна, В. Опарін, В. Федосов, Л. Шаблиста, Л. Шинкарук та ін.

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Враховуючи, що стимулювання індустріальних галузей є важливим завданням з огляду на необхідність модернізації та інноваційного розвитку національної економіки, вагоме значення для досягненні такої мети відіграють державні ресурси. Тому особливо актуальним є дослідження тенденцій спрямування бюджетних ресурсів на фінансування капітальних інвестицій в економіці України, здійснення аналізу залежності процесів валового нагромадження основного капіталу в Україні та динаміки капітальних інвестицій за видами активів і видами економічної діяльності суб'єктів господарювання. Але дослідженню такої залежності науковим та експертним середовищем поки що приділяється недостатньо уваги.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Стан забезпечення фінансовими ресурсами індустріальних галузей національної економіки залежить від процесів концентрації заощаджень та інвестицій в ключових галузях. В Україні спостерігаються значні диспропорції між заощадженнями та інвестиціями, між споживанням і нагромадженням. Згідно теоретичних підходів нагромадження здійснюється у таких формах [3, с. 833-834]:

- виробничого нагромадження для збільшення обсягів виробництва, удосконалення засобів виробництва, підвищення їх продуктивності;
- невиробничого нагромадження для розширення, реконструкції, оновлення житлового фонду, закладів освіти, лікарень, об'єктів культури, спорту, науки, а також збільшення виробництва предметів особистого й суспільного споживання;
- приріст і формування резервів, страхових запасів для збільшення обсягу засобів виробництва та предметів споживання, призначених для організації процесу виробництва та застосування у разі настання надзвичайних ситуацій.

В Україні стан нагромадження, від чого безпосередньо залежить індустріальний розвиток економіки, має спадну динаміку. Про це свідчить рівень нагромадження основного капіталу відносно ВВП. Якщо в 2007 році співвідношення величини нагромадження основного капіталу до ВВП становило 27,1%, в 2011 році – 18,3%, то в 2014 році – 14% (табл. 1). Особливо це небезпечно на фоні суттєвого збільшення рівня зносу основних засобів, який вже перевищив 83%.

Таблиця 1.
Тенденції нагромадження основного капіталу в Україні

Показники	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.
ВВП, *млрд. грн.*	**751,1**	**990,8**	**947,0**	**1120,6**	**1349,2**	**1459,1**	**1522,6**	**1566,7**
Валове нагромадження основного капіталу і матеріальних оборотних коштів, *млрд. грн.*	208,7	271,4	161,6	205,9	275,8	286,2	250,1	220,9
% до ВВП	***27,8***	***27,4***	***17,1***	***18,4***	***20,6***	***19,6***	***16,4***	***14,1***
Валове нагромадження основного капіталу, *млрд. грн.*	203,7	256,7	173,5	201,9	247,6	283,1	263,7	219,3
% до ВВП	***27,1***	***25,9***	***18,3***	***18,0***	***18,3***	***19,4***	***17,3***	***14,0***
Ступінь зносу основних засобів, %	52,6	61,2	60,0	74,9	75,9	76,7	77,3	83,5

Джерело: розраховано за даними [2, с. 467-468; 6, с. 5; 9, с. 31].

Процес нагромадження основного капіталу напряму залежить від обсягів та джерел формування капітальних інвестицій (табл. 2). Структура джерел фінансування капітальних інвестицій показує вклад реальних інвесторів – приватних і державних. Із усіх обсягів капітальних інвестицій у 200-2014 роках 60–70 % припадає на власні кошти підприємств і організацій, близько 5–10% (у 2014 році – лише 3,9 %) – на бюджетні ресурси, 10–17 % – на кредити банків, 2–3% – на кошти іноземних інвесторів, 5–10 % – на заощадження

населення. Необхідно звернути увагу, що кошти інвестиційних компаній в 2014 році в структурі капітальних інвестицій становили всього 0,7%. Таким чином, враховуючи, що ресурси державного і місцевих бюджетів в структурі капітальних інвестицій не перевищують 10%, держава не здійснює належним чином свій регулюючий вплив на процеси нагромадження основного капіталу і, як наслідок, на індустріальний розвиток економіки. Про необхідність збільшення капітальних видатків державного та місцевих бюджетів наголошується в працях І. Луніної [4, с. 104–105; 5, с. 24–26].

Таблиця 2.
Капітальні інвестиції в Україні за джерелами фінансування

Показники	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	млн.грн	*%*	*млн.грн*	*%*	*млн.грн*	*%*	*млн.грн*	*%*	*млн.грн*	*%*
Всього	**189060,6**	**100**	**259932,3**	**100**	**293691,7**	**100**	**267728,0**	**100**	**219419,9**	**100**
Кошти державного бюджету	10952,2	**5,8**	18394,6	**7,1**	17141,2	**5,8**	6497,8	**2,4**	2738,7	**1,2**
Кошти місцевих бюджетів	6367,7	**3,4**	8801,3	**3,4**	9149,2	**3,1**	7219,2	**2,7**	5918,2	**2,7**
Власні кошти підприємств і організацій	114963,6	60,8	152279,1	58,6	175423,9	59,7	170675,6	63,8	154629,5	70,5
Кредити банків та інших позик	23336,2	12,3	42324,4	16,3	50104,9	17,1	40878,3	15,3	21739,3	9,9
Кошти іноземних інвесторів	4067,7	2,1	7196,1	2,8	5040,6	1,7	4881,2	1,8	5639,8	2,6
Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	16176,0	8,6	15102,9	5,8	21975,1	7,5	21770,0	8,1	22064,2	10,0
Кошти населення на будівництво власних квартир	4654,2	2,5	4470,0	1,7	3650,9	1,2	6574,8	2,5	…	…
Кошти інвестиційних компаній	…	….	…	…	….	…	….	…	1504,2	0,7
Інші джерела	8543,0	4,5	11363,9	4,3	11205,9	3,9	9230,9	3,4	6690,2	2,4

Джерело: розраховано за даними [2, с. 558-559; 9, с. 175].

Показники про розподіл капітальних інвестицій за видами активів також свідчить про низький індустріальний та інноваційний їх характер (табл. 3). Зокрема, в матеріальні активи спрямовується 90-96% капітальних інвестицій, з них у житлові та нежитлові будівлі – 36%, машини, обладнання – 28-31%, інженерні споруди – 21-26%. Інвестиції в матеріальні активи становлять близько 96%, а в нематеріальні активи – лише 4%. Інвестиції в права на комерційні позначення, об’єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії в структурі загальних інвестицій становлять лише 2%. Капітальні інвестиції в 2014 році в нові активи становили 71,4% від загальних капітальних інвестицій, у активи, які були у використанні, – 4,7%, у витрати на капітальний ремонт – 7%, у витрати на поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію склали 16,9%. Ураховуючи, що в загальній структурі капітальних інвестицій частка державних ресурсів менше 10%, вплив держави на процеси капітального інвестування в різні види активів є обмеженим.

Таблиця 3.
Капітальні інвестиції в Україні за видами активів

Види активів	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Інвестиції в матеріальні активи	**182,07**	***96,3***	**250,50**	***96,4***	**285,14**	***97,1***	**257,14**	***96,1***	**212,03**	***96,6***
у тому числі										
- інженерні споруди	40,76	*21,5*	67,69	*26,0*	64,85	*22,1*	58,77	*21,9*	46,60	*21,2*
- машини, обладнання, інвентар	55,18	*29,2*	73,7	*28,3*	85,94	*29,3*	80,97	*30,3*	68,95	*31,4*
- транспортні засоби	11,40	*6,0*	18,92	*7,3*	28,19	*9,6*	16,60	*6,3*	13,83	*6,3*
- земля	1,29	*0,7*	2,31	*0,9*	1,80	*0,6*	1,17	*0,4*	1,0	*0,5*
- житлові будівлі	28,74	*15,2*	29,56	*11,4*	38,55	*13,1*	41,57	*15,5*	33,18	*15,1*
- нежитлові будівлі	38,91	*20,6*	51,32	*19,7*	56,81	*19,3*	47,91	*17,9*	40,85	*18,6*

- довгострокові біологічні активи	2,01	*1,1*	3,07	*1,2*	1,94	*0,6*	2,45	*0,9*	2,03	*0,9*
- інші матеріальні активи	3,79	*2,0*	4,45	*1,6*	7,06	*2,4*	7,70	*2,9*	5,59	*2,6*
Інвестиції в нематеріальні активи	**6,98**	***3,7***	**9,43**	***3,6***	**8,54**	***2,9***	**10,58**	***3,9***	**7,38**	***3,4***
з них:										
- права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії	3,07	*1,6*	4,12	*1,6*	3,68	*1,3*	5,67	*2,1*	3,21	*1,5*
- програмне забезпечення та бази даних	2,82	*1,5*	3,27	*1,3*	3,43	*1,2*	3,51	*1,3*	2,97	*1,4*
По Україні, млн. грн.	**189,1**	***100***	**259,93**	***100***	**293,69**	***100***	**267,73**	***100***	**219,42**	***100***

Джерело: розраховано за даними [2, с. 558; 9, с. 174].

Динаміка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності (табл. 4) також демонструє низьку індустріальну складову. Так, з 2010 року частка капітальних інвестицій в переробну промисловість становила лише 14-20%, попри те, що в державі необхідно розвивати, в першу чергу, галузі переробної промисловості та підвищувати обсяг випуску продукції з високою часткою доданої вартості. Не викликає сумніву той факт, що зазначені пріоритети необхідно визначати на державному рівні на основі ухвалення відповідної стратегії розвитку галузей економіки.

Слід підкреслити, що на фоні низького рівня капітальних інвестицій підприємств в переробну галузь, досить значними є обсяги інвестицій в торгівлю, ремонт автомобілів і побутових виробів, а також в операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг, надання послуг підприємцям. Виходячи із таких тенденцій можна зробити висновок, що структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності має слабо виражену інноваційний характер, оскільки є високою частка капітальних інвестицій у фінансово-посередницький (або трансакційний) сектор.

Таблиця 4.
Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні, %

Види економічної діяльності	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Сільське та лісове господарство, мисливство	7,2	7,7	6,6	7,1	8,6
Промисловість	34,2	36,2	35,1	39,5	39,3
- *переробна промисловість*	20,0	17,3	14,8	17,3	19,4
- *добувна промисловість*	9,1	10,3	10,7	8,5	9,1
- *виробництво та розподілення електроенергії, газу та води*	5,1	8,6	9,6	13,7	10,4
Будівництво	2,9	3,6	12,7	17,3	16,4
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів	6,9	7,3	8,5	8,4	9,4
Діяльність готелів та ресторанів	1,8	2,1	1,0	1,0	0,7
Діяльність транспорту та зв'язку	17,0	16,5	13,5	10,7	7,1
Фінансова діяльність	1,7	1,3	2,4	2,5	2,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг, надання послуг підприємцям	21,7	17,7	12,3	6,3	5,1
Державне управління	0,8	0,8	4,3	2,9	2,6
Освіта	1,1	1,0	0,5	0,4	0,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,6	1,4	1,1	0,8	0,6
Надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	3,1	4,4	2,0	3,1	1,8

Джерело: розраховано за даними [2, с. 561, 562; 9, с. 179].

Як наслідок має місце дуже низький рівень інноваційного розвитку економіки України (табл. 5). Якщо у 1995 році частка промислових підприємств України, що впроваджувати інновації, становила 22,9%, то у 2014 році – лише 12%.

Таблиця 5.
Стан інноваційного розвитку економіки України, %

Показники	2007р.	2008р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.
Частка промислових підприємств, які впроваджували інновації	11,5	10,8	11,5	12,8	13,6	12,9	12,1

Частка інноваційної продукції в обсязі реалізованої продукції	**6,7**	**5,9**	**3,8**	**3,8**	**3,3**	**3,3**	**2,5**
Частка переробної промисловості в структурі доданої вартості	22,5	20,1	14,8	13,6	14,1	12,7	13,1
Частка продукції машинобудування в промисловому виробництві	**13,7**	**13,3**	**10,9**	**11,6**	**11,2**	**9,7**	**7,9**

Джерело: розраховано за даними [2, с. 467-468; 10, с. 64, 196].

Слід звернути увагу, що показник інноваційної активності підприємств в країнах Європейського Союзу є дуже високим, зокрема: в Португалії – 26%, Нідерландах – 62%, Німеччині – 69%, Данії –71%. Таким чином, в Україні слід кардинально підвищити кількість підприємств, які займаються і впроваджують інновації. На думку науковців і експертів частка підприємств, що впроваджують інновації, в загальній кількості промислових підприємств України, має становити не менше 50%.

Ураховуючи низькі показники інноваційної активності суб'єктів господарювання України, держава має посилити свій вплив на процеси нагромадження основного капіталу, кардинального збільшення обсягів капітальних інвестицій, зміни їх структури, а також спрямувати на цілі активізації інноваційного розвитку національної економіки значно більші за обсягами державні інвестиційні ресурси. Але на даний час в структурі видатків зведеного бюджету левову частку займають поточні видатки, які мають суто споживчий характер. Якщо у 2006 році на капітальні вкладення було спрямовано 14% усіх видатків, то у 2013 – 5,8%, а у 2014 році – лише 3,9% (табл. 6). Як результат участь держави в інвестуванні інноваційного розвитку галузей економіки та нагромаджені основного капіталу знижується.

Таблиця 6.
Структура видатків Зведеного бюджету України у розрізі економічної класифікації

Напрями видатків	2006 р.	2008 р.	2010 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Загальні видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією, *млрд. грн.*	**175,3**	**309,2**	**377,8**	**492,5**	**505,8**	**523,1**
% до загальних видатків						
Капітальні видатки	**14,0**	**13,3**	**8,1**	**8,3**	**5,8**	**3,9**
Придбання основного капіталу	6,7	6,9	3,9	4,3	3,3	2,8
Створення державних запасів і резервів	0,2	0,6	0,2	0,05	0,047	….
Придбання землі і нематеріальних активів	0,04	0,02	0,06	0,07	0,053	….
Капітальні трансферти	7,06	5,78	3,94	3,88	2,4	1,1
Поточні видатки	**86,0**	**86,7**	**91,9**	**91,7**	**94,2**	**96,1**
Оплата праці працівників бюджетних установ, витрати на придбання товарів та послуг	51,6	50,8	53,7	53,2	52,7	51,7
Виплата процентів (доходу) за зобов'язаннями (обслуговування боргових зобов'язань)	2,2	1,6	4,6	5,5	7,1	10,0
Субсидії і поточні трансферти (соціальне забезпечення)	32,2	34,3	33,6	33,0	34,4	34,4

Джерело: розраховано за [9, с. 50-53] та даними Державної казначейської служби України

Рівень фінансування капітальних інвестицій з бюджету залежить від стану фінансового забезпечення функцій держави, який представлено в таблиці 7. Як свідчать дані, з 2006 року в Україні зменшуються видатки на економічну діяльність, а зростають на соціальний захист і соціальне забезпечення. До складу видатків, пов'язаних з економічними функціями держави, відносяться державні інвестиції в сільське господарство, промисловість, будівництво), інфраструктуру (транспорт, зв'язок, ЖКХ), субсидії приватним і державним корпораціям, фінансування зовнішньоекономічної діяльності тощо. Варто звернути увагу, що в країнах з розвиненою ринковою економікою видатки на економічні функції держави становлять 20-35 % від загальної суми державних видатків [4, с. 104-110; 8, с. 68-73]. На думку експертів найбільш стимулюючий ефект на розвиток національної економіки мають саме видатки на економічну діяльність та соціально-культурні заходи (охорона здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіта).

Таблиця 7.
Структура видатків Зведеного бюджету України в розрізі функціональної класифікації

Напрями видатків	2006 р.	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Загальні видатки зведеного бюджету за							

функціональною класифікацією, *млрд. грн.*	**175,3**	**309,2**	**377,8**	**416,8**	**492,5**	**505,8**	**523,1**
Структура видатків за функціями держави, %							
Загальнодержавні функції	11,35	9,97	11,88	11,96	11,09	12,2	14,7
Оборона	3,65	3,79	3,00	3,17	2,94	2,93	5,2
Громадський порядок, безпека та судова влада	7,26	8,76	7,63	7,72	7,45	7,8	8,6
Економічна діяльність	**15,60**	**16,60**	**11,60**	**13,70**	**12,67**	**10,03**	**8,3**
Охорона навколишнього природного середовища	4,58	2,91	1,44	0,95	4,07	1,1	0,7
Житлово-комунальне господарство	0,93	0,89	0,76	2,09	1,08	1,52	3,4
Охорона здоров'я	19,27	19,72	21,13	11,85	20,62	12,18	10,9
Духовний та фізичний розвиток	2,47	2,56	3,05	2,58	2,77	2,71	2,6
Освіта	11,26	10,85	11,84	20,69	11,86	20,86	19,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	**23,63**	**23,95**	**27,67**	**25,29**	**25,45**	**28,67**	**26,5**
Всього, %	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*

Джерело: розраховано за [9, с. 50-53] та даними Державної казначейської служби України

На основі проведеного аналізу можна зробити певні висновки стосовно можливостей впливу бюджетних інвестицій на стан інноваційного розвитку національної економіки. Слід підкреслити, що на думку дослідників в Україні необхідно збільшити частку галузей, які виробляють кінцеву продукцію, інвестиційні та споживчі товари. Наприклад, у Фінляндії держава взяла на себе функцію ініціювання та активної участі у технологічній революції в країні [8, с. 68]. В результаті Фінляндія посідає провідні місця в міжнародній оцінці інноваційної активності та конкурентоспроможності економіки цієї країни.

Крім того, експерти рекомендують врахувати підходи Світового банку до основних фіскальних стратегій. Зокрема, К. Аврамченко звертає увагу на три стратегії [1]. *Стратегія 1*, яка ґрунтується на програмі, що фінансує відносно великі державні капітальні інвестиції в умовах відносно великого фіскального дефіциту. Прикладом впровадження такої фіскальної стратегії є азіатські "тигри" (Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Південна Корея). *Стратегія 2* полягає в тому, що уряд створює належні умови для залучення приватних інвестицій. Такий шлях обрали центральноєвропейські країни. *Стратегія 3* полягає в підтриманні низького рівня дефіциту коштів за рахунок відносно незначних капітальних витрат. Таку стратегію використовували країни, які потерпали через дефіцит коштів, були неспроможними раціоналізувати свої видатки і не змогли впровадити ефективні програми державного інвестування. В Україні, на думку К. Аврамченко, застосовується третя з названих стратегій. Але варто звернути увагу на першу стратегію і дослідити її шанси для України. Як вже зазначалося, таким шляхом рухалися азіатські "тигри", які нарощували державні капітальні видатки. В різні періоди державне інвестування в цих країнах становило від 10 до 20% валового внутрішнього продукту. Наприклад, у 1980-х роках державні капітальні видатки в Малайзії становили спочатку 20% від ВВП, потім скорочувалися до 10%, а загальний обсяг інвестицій залишився на рівні 29% [1]. І це в умовах дефіциту поточного рахунку, що дорівнював 11,6% від ВВП у середньому протягом 1981–1986 рр., великого дефіциту бюджету (у 1981 р. — 22% від ВВП) та високого рівня внутрішнього та зовнішнього боргу. Таким чином, світовий досвід показує, що збільшення державних капітальних інвестицій відіграли ключову роль в індустріальному розвитку передових азіатських країн.

ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На даному етапі стан бюджетного стимулювання індустріального розвитку галузей матеріального виробництва та секторів економіки України можна визнати незадовільним. Частка ресурсів, яка виділяється із зведеного бюджету на економічну діяльність і, зокрема, на капітальні видатки, має тенденцію до зниження. Проте, зміна структурних пропорцій в спрямуванні бюджетних ресурсів на користь збільшення капітальних інвестицій в індустріальні галузі матеріального виробництва, взмозі позитивно вплинути на розвиток економіки в цілому.

Нині в системі розподілу і перерозподілу бюджетних ресурсів мають місце диспропорції в частині бюджетного стимулювання матеріальної та невиробничої сфер, що не узгоджується із цілями інноваційного розвитку держави. У свою чергу вчені та експерти Національного інституту стратегічних досліджень звертають увагу на те, що необхідно забезпечити поступове підвищення рівня інвестиційних видатків і видатків розвитку [7, с. 101]. А це можливо зробити у разі пріоритетного стимулювання індустріальних галузей матеріального виробництва та кардинального збільшення капітальних інвестицій в структурі видатків бюджету. Азіатські "тигри" для цілей інноваційного та індустріального розвитку використовували внутрішні заощадження з високою часткою державних коштів, особливо в Сінгапурі. Такий досвід має стати предметом для детального вивчення з метою його імплементації в економічну практику в Україні.

Література.

1. Аврамченко К. Макроекономічна стабілізація чи економічне зростання? У пошуках оптимального шляху [Електронний ресурс]. – Доступний з: http://gazeta.dt.ua/energy_market/makroekonomichna-stabilizaciya-chi-ekonomichne-zrostannya-u-poshukah-optimalnogo-shlyahu-html

2. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – К. : НІСД, 2015. – С. 684 с.

3. Економічна енциклопедія: в 3-х т. – Т. 3; [редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. – К.: Видавничий центр "Академія", 2002. – 952 с.

4. Луніна І.О. Державні видатки: тенденції і фактори зростання [Текст] / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2001. – № 4. – С. 104–110.

5. Луніна І.О. Капітальні трансферти місцевим бюджетам: підходи до створення ефективної системи управління [Текст] / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С. 24–34.

6. Основні засоби України / Статистичний збірник / Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: – Доступний з: <http://ukrstat.gov.ua>.

7. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – 132 с.

8. Скиба, М.В. Інверсія регулюючої функції держави в умовах формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки [Текст] / М.В. Скиба // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 1 (18). – С. 65–73.

9. Статистичний щорічник України за 2014 рік: Статистичний збірник. – К. : Держстат України, 2015. – 586 с.

10. Статистичний збірник «Діяльність суб’єктів господарювання» / Держстат України, 2015. – 437 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua

References.

1. Avramchenko, K. “Makroekonomichna stabilizatsiia chy ekonomichne zrostannia? U poshukakh optymalnoho shliakhu”, [Online], available at: http://gazeta.dt.ua/energy_market/makroekonomichna-stabilizaciya-chi-ekonomichne-zrostannya-u-poshukah-optimalnogo-shlyahu-html

2. President of Ukraine (2015), Analitychna dopovid «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi», NISD, Kyiv, Ukraine, p. 684.

3. *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic Encyclopedia], vol. 3, (2002), Vydavnychyi tsentr "Akademiia", Kyiv, Ukraine, p. 952.

4. Lunina, I.O. (2001), “Derzhavni vydatky: tendentsii i faktory zrostannia”, *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 104–110.

5. Lunina, I.O. (2011), “Kapitalni transferty mistsevym biudzhetam: pidkhody do stvorennia efektyvnoi systemy upravlinnia”, *Finansy Ukrainy*, vol. 2, pp. 24–34.

6. State Statistics Service of Ukraine, Statystychnyi zbirnyk “Osnovni zasoby Ukrainy”, [Online], available at: http://ukrstat.gov.ua.

7. Zhalilo, Ya. A. Kononenko, K. A. Yablonskyi, V. M. And others (2014), *Systemna kryza v Ukraini: peredumovy, ryzyky, shliakhy podolannia* [Systemic Crisis in Ukraine: preconditions, risks, ways to overcome], NISD, Kyiv, Ukraine, p.132.

8. Skyba, M.V. (2011), “Inversiia rehuliuiuchoi funktsii derzhavy v umovakh formuvannia investytsiino-innovatsiinoi modeli rozvytku ekonomiky”, *Stratehichni priorytety*, vol. 1 (18), pp. 65–73.

9. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2014 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2014], Derzhstat Ukrainy, Kyiv, Ukraine, p.586.

10. *Statystychnyi zbirnyk «Diialnist subiektiv hospodariuvannia»* [Statistical bulletin "The activities of undertakings"], Derzhstat Ukrainy, p. 437, [Online], available at: http://ukrstat.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 17.12.2015 р.